

MÁ BYSTRÁ
A POSLUŠNÁ
DCERA

MIROSLAV SLACH

MÁ BYSTRÁ
A POSLUŠNÁ
DCERA

Miroslav Slach

ÚVOD

„*Má bystrá a poslušná dcera*“. Úsměvné povídky o profesorech, studentech a žácích. A vůbec o české škole z dob totality, pak také z období blýskání na lepší časy za Gorbačovy perestrojky i z prosluněných dob po sametové revoluci 17. listopadu 1989. Pravda a lež, která se odehrávala před katedrou i za katedrou na základních, středních i vysokých školách v národě Jana Amose Komenského, aby se naplnilo heslo: „*Uč se, synu, moudrým býti*“, ale občas se zdálo, že se naplní i staré latinské přísloví: „*Koho bohové nenávidí, učiní ho pedagogem*.“ Ale snad se to jen zdálo.... Na platnost tohoto přísloví pramálo dbal autor těchto řádků, který celý život kantořil (a psal) a samozřejmě se oženil, jak jinak než s učitelkou.

Ano, kantořina je poctivé a krásné povolání, ať už je bohové nenávidí sebevíc. (Jen jestli je nenávidí...). A tak jsem kantořil celý svůj život, jako kantořil i můj otec a jako učí má žena Blaženka. Nedivte se tedy, že pevně doufám, že časem se i toto staré latinské přísloví změní. A to pak bude v národě Komenského veselo!

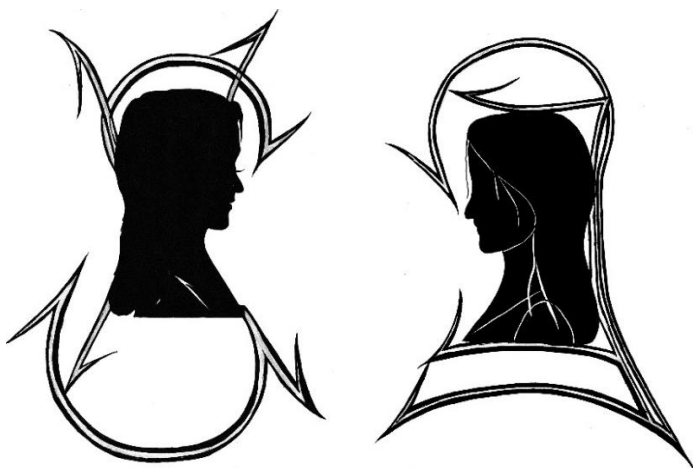
Ale vraťme se ještě k souboru povídek *Má bystrá a poslušná dcera*. Jsou to příběhy o škole, ve škole a za školou, jak to autor sám prožil a jak to prožívali i jiní pedagogové. Ať už je to povídka *Jak jsem vzal výchovu našeho syna pevně do svých rukou*, nebo titulní povídka *Má bystrá a poslušná dcera*, nebo další povídka *Přechod na letní čas* či povídka

Beseda s olympijským vítězem. Z doby po sametové revoluci je povídka Jak to přišlo, že krásná Elena Šarišská z Prešova byla přijata na Lékařskou fakultu Karlovy univerzity v Praze aneb Po kom se Karlova univerzita jmenuje Karlova? Tyto úsměvné příběhy vyprávím s neskrývaným potěšením a snad i s laskavým humorem. Vyprávím o té věčné a svaté válce rozpustilého mládí s moudrou dospělostí pedagogů, o podivuhodných osudech studentů i jejich kantorů, jak je přinesl sám čas i nevyzpytatelný život a jak je přineslo i neuvěřitelné poznání, že každý dostane v životě tolik štěstí, kolik se ho odváží chtít... „Chtějte hodně,“ říkával jsem svým žákům...

PhDr. Miroslav Slach

Všetaty, 2000

PŘEDMLUVA

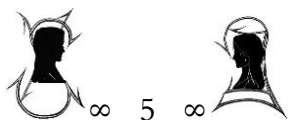
*„Ať půjdete kamkoli, ať budete dělat cokoli,
vaše mládí vás vždycky dohoní a chytí za límec.“*

(Charles Rouxová)

Žádný z rukopisů mého táty neměl tak dlouhou cestu od autora ke svému čtenáři jako je tento. Dosud nepublikovaný rukopis veselých povídek o českém školství z roku 2000. Z roku, kdy jsem se dostala na vysněné studium jednooborové psychologie na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. A v červnu 2001 jsem byla přijata i ke studiu psychologie na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a táta byl náležitě pyšný. Pak 31. 8. 2001 „překročil řeku Styx“ a odešel tam, odkud není návratu. Další školní rok znovu nabral plné obrátky, „jenomže“ už bez něj...

Psychologii jsem nakonec vystudovala i se svou malou, bystrou a poslušnou dcerou Elenkou. I při práci, kdy jsem se živila jako učitelka na základní škole. Sama jsem napsala povídku z dob mého studia na gymnáziu s názvem „I moudrý Pythagoras by se divil“ a povídku z dob mého studia na vysoké škole „Jak jsem psala diplomku, dělala státnice aneb jak jsem i já proplula mezi Skyllou a Charybdou.“

A když letos na jaře odmaturovala moje dcera Elenka a byla přijata ke studiu medicíny na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy a napsala

poslední povídku, myslela jsem na to, že by byla škoda, aby právě tyto povídky nespátřily světlo světa a nedostaly se ke čtenáři – tedy tam, kam opravdu a plným právem patří.

Mám je ráda, protože se v textu potkávám se svým tátou. Mám je ráda, protože jsou veselé jako byl táta. Jsou veselé jako má bystrá a poslušná dcera Elenka. A myslím, že by mohlo být pro čtenáře zajímavé setkání (místy i „protnutí“) tří pohledů – tří generací na české školství.

A nyní mi už zbývá jen napsat dvě slova – a to docela důležitá dvě slova. Tak tady jsou a píšu je s neskrývanou radostí. Právě vychází...

Milí čtenáři, právě vychází dosud nepublikovaný rukopis školských povídek *PhDr. Miroslava Slacha* s titulní povídkou „*Má bystrá a poslušná dcera*“. Ať se vám líbí a bavíte se při ní tak, jak jsem se bavila já, když jsem jí pro vás přepisovala. Aneb jak říkal můj táta: „Panstvo, držte si klobouky! Jedeme z kopce!“

Příjemné chvíle při čtení vám přeje srdečně

Mgr. Helena Slachová

Ve Všetatech

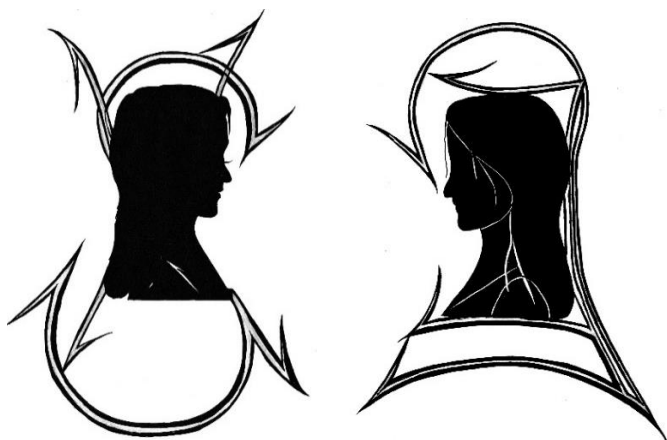
17. 8 2022

P.S.: Tati bylo tam těch „Helen a Helenek moc“, tak jsem přejmenovala povídku a z krásné Heleny Šarišské jsem udělala krásnou Elenu Šarišskou z Prešova – snad mi to odpustíš a pochopíš.

Je to kvůli Elence za její krásný maturitní ples, za vynikající úspěch u maturity i za to, že byla přijata na tři lékařské fakulty.

P.S.2: Přípravovaný druhý díl školských povídek, jak je prožil autor sám i jiní, je z let na konci rakousko-uherského mocnářství, z počátku i konce Masarykovy Československé republiky, z dob nacistické okupace i po osvobození, a pak také z časů totality... Pravda a lež, která se odehrávala před katedrou i za katedrou na základních, středních i vysokých školách v národě Jana Amose Komenského, aby se naplnilo heslo: „*Uč se, synu, moudrým býti.*“ A to je i název druhého dílu.

„Puer, disce sapere“ – „Uč se, synu, moudrým býti.“
aneb
„Chceš-li míti synka vola, dbej, ať jemu smrdí škola.“
(*J. A. Komenský*)

JAK JSEM VZAL VÝCHOVU NAŠEHO SYNA PEVNĚ DO SVÝCH RUKOU

*Jak jsem vzal výchovu
našeho syna pevně
do svých rukou*

„Napiš mi něco o dětech,“ řekl mi šéfredaktor. „Něco veselého. Ta tvá poslední povídka byla až příliš vážná a důstojná. Samý školní inspektor, skupinová vedoucí PO, a dokonce sis troufl i na prvního tajemníka ÚV.“

Hlavou se mi mihlo temné podezření. Zná, nebo nezná našeho Jirku? „Mám psát o vlastních dětech, nebo o cizích?“ zeptal jsem se.

Podíval se na mě smutnýma vyčítavýma očima. „To už si přeber sám. Nebudu ti radit jako nějakému zelenáči.“ Domluvil a začal zuřivě telefonovat. Neklamné znamení, že slyšení končí.

Řekl jsem: „Ahoj“ a odpochoval jsem do své redakční samoty. Stál tam bytelný psací stůl, telefon, otřískaný konzul, police na rukopisy, staré ročníky našeho listu a elektrický vaříč. Natočil jsem si na chodbě plnou konvici vody a postavil na kafe. Musím si vzpružit nervy.

Sedl jsem si k psacímu stolu, opřel si tváře do dlaní a čekal.

Za chvíli se voda vařila. Nasypal jsem do kafáčku dvě lžičky jemně mletého Fénixu, vhodil tři kostky cukru, přelil to vařící vodou a zamíchal. Ochutnal jsem a přikývl. Smrťák. Teď už budu moct přemýšlet.

„Napiš mi něco o dětech...“

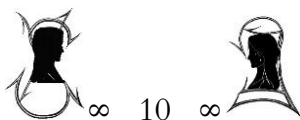
Máme dvě děti. Syna a dceru.

„Dospívající dceru si budu vychovávat sama,“ řekla rezolutně manželka. „Syna si vypílejš sám. Samozřejmě, kdyby došlo ke konfliktní situaci, budeme se na výchově obou dětí podílet společně.“

Dceři Aleně je sotva dvanáct, tam zatím nebyla o konfliktních situacích ani řeč (a o jejím dospívání taky, i když to její matka tak vehementně prohlašovala), zato o konfliktní situaci u našeho devítiletého Jirky nebyla nouze. Po pravdě řečeno – byly na denním pořádku. Až to mou drahou ženu omrzelo podílet se na jejich řešení. „Jste jednou chlapi, vyříkejte si to mezi sebou sami. Já taky nevolám SOS, když Alenka dostane dopis od nějakého spolužáka,“ řekla rázně. „Vyřídíme to z jedné vody na čisto. Musíš vzít výchovu vlastního syna pevně do svých rukou,“ radila mi.

Kdyby Jirka dostával jenom dopisy, pomyslel jsem si utrápeně. To by bylo hej! Jenže můj syn kráčel od průšvihů k průšvihům.

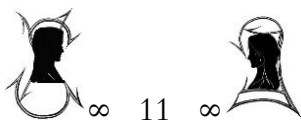
Dokud junácky přeskakoval ploty a příkopy – to nám ještě bylo bláze. Viděl jsem v něm Hannibala, který jednou překročí Alpy a vtrhne na světovládný Řím. Když se vydal na pramičce na Záleský

rybník a odvážně vesloval na druhý břeh, věřil jsem, že z něho vyroste příští Kolumbus, který jednou objeví svou Ameriku. A nic nevadilo, že pramičku převrhla vymáchal se v bahně. (Utopit se nemohl, i v největší hloubce sahala voda sotva nad kolena.) Ale týden byl cítit bahnem a rybinou, spolužáci si ve škole od něho odsedávali a krčili významně nosy a soudružka učitelka nám napsala výhružný dopis a doporučila, abychom syna občas vykoupali. Prostě – ostuda! „To je tvoje výchova,“ povzdechla si žena významně a kluka vydrhla od hlavy až k patě. Že rozbíjí okna míčem a že střílí prakem – prosím – i jiní velcí mužové rozbíjeli okna a stříleli prakem. Pravda, neměl by to dělat, jednou mu to určitě zatrhnu – ale když mi jednoho dne ustříhl rukáv z mého zánovního saka a vystrčil ho na klacku z okna, aby zjistil směr a sílu větru, až půjde pouštět draka – („tak to přece dělají na všech letištích. Zjišťují vzdušné proudy,“ řekl mi zasvěceně.) – přešel mě všechen humor. I všechna vidění jeho radostné budoucnosti. Ano, začínal jsem mít starosti a svěřil jsem se s nimi své milované ženě.

„Je to soužení,“ povzdechla si a začali mi rukáv přišívat. Sako s prošivaným rukávem bych si nevzal na sebe ani do redakce. Ještě tak doma, na zahradu. Nebo až pojedeme v sobotu na chalupu. (Ale chraň Bůh, abych to své nejdražší řekl. To by byl oheň na střeše!)

A tak jsme si vyměňovali názory na syna, jak se sluší na rodiče, které souží starosti. Žena mě utěšovala, že je chlapec bystrý po mně. To bylo i mé mínění. Ale zdálo se mi, že svou bystrost zbuřdarma

přepíná v různých klukovských darebáctvích, a tak zbytečně promrhá svou energii – a (netroufám si to ani vyslovit) zmaří v sobě příštího velikána.

Žena – ku podivu – souhlasila. A pak to řekla: „Měl by ses poradit s nějakým vynikajícím pedagogem.“ Řekla to jakoby nic. Mám moudrou ženu. Nestudovala nadarmo vysokou ekonomickou. Nesedí pro nic za nic na ředitelství jednoho z největších průmyslových závodů našeho města. Nenavštěvuje bez užitku a pravidelně rodičovské sdružení – a nejen proto, aby se dozvěděla, jak naše děti prospívají ve škole (prospíval i Jirka, je přece bystrý po mně) – ale občas vyslechla i zasvěcenou přednášku o výchově dětí, o množinách, o nové koncepci našeho školství. (Je fakt, že jsme o nové koncepci naší školy dostávali i do redakce listu četné – a občas i kritické dopisy, hlavně od rodičů, kteří, jak se zdálo, byli tou novou koncepcí nejvíce postiženi, ale ke své škodě jsem těm dopisům nevěnoval mnoho pozornosti. Měli jsme v redakci opravdu jiné starosti. Teď jsem své nepozornosti litoval, hluboce litoval. Ještě, že mám tak moudrou ženu. Jistě toho ví o nové koncepci výchovy a vyučování současné mladé generace mnohem víc než já.)

„Ty někoho takového znáš? Myslím – nějakého vynikajícího pedagoga?“ zeptal jsem se dychtivě.

„Ovšem, že znám,“ přikývla. „Je to jeden z tvůrců nových učebních osnov, autor mnoha vynikajících pedagogických děl –

profesor doktor Jan Kovář, DrSc. Jednou nám dokonce přednášel i ve škole na SRPŠ a bylo natřískáno.“

„To jel do našeho krajského města schválně jen proto, aby mohl přednášet ve zdejší škole?“ zapochyboval jsem.“

„Nikam nemusel jet,“ řekla žena suše. „Copak vy to v redakci nevíte? On v našem městě bydlí. Dokonce bydlí v naší ulici. Je to ta rohová vilka na konci ulice, v místech, kde se ulice svažuje přímo k Záleskému rybníku.“

To se mi na naší ulici nejvíc líbilo. Ležela na okraji města a připomínala mi ulice v jugoslávském Novigradu, (byli jsme tam před léty s manželkou na svatební cestě), které se svažovaly na nábřeží a jakoby přímo do moře.

Podívejme se, jaké vynikající občany naše město hostí! Bylo rozhodnuto. Navštívím tohoto velkého pedagoga a požádám ho o radu, jak pokračovat ve výchově našeho syna.

(Uvažoval jsem sice původně o pedagogicko-psychologické poradně, ale profesor Kovář – to byla jiná!) Snad mě neodmítne.

Neodmítl. Byl to důstojný padesátník, vysoký, kapánek obtloustlý, za brejličkami mrkaly bystré, trochu unavené oči. Dokonce mě přivítal s úsměvem, i když měl na psacím stole před sebou rozpracovaný rukopis díla, které – jak mi prozradil – se také zabývalo výchovou dětí. „Pedagogika musí aspoň na chvíli ustoupit tisku. Tisk je všemocný,“ zalichotil mi.

Bývávalo, než se narodila televize, pomyslel jsem si. Ale nahlas jsem jen nesměle podotkl, že jsem nepřišel za panem profesorem jako redaktor našeho listu. „Přišel jsem se poradit, jak dál s výchovou našeho devítiletého syna.“

„Ano, ano – devět let. To jsou samá úskalí a trápení,“ přitakal ochotně a nabídl mi židli. „Samozřejmě, že poradím. Rád poradím. My máme syna o pár měsíců mladšího,“ povzdechl si. (Nebo se mi to jen zdálo?)

Sedl jsem si. Teď se konečně dozvím, jak na synáčka vyzrát. Ale sotva jsem dosedl, něco mě bodlo do hýžd'ových svalů. Vykřikl jsem, vyskočil a začal si ohmatávat příslušné partie.

„Co se stalo? Ach, promiňte, odpusťte,“ omlouval se velký pedagog. „To určitě můj syn. Občas mi nastraží jehlu do polštářování židle. Prý pro legraci. Pěkná legrace,“ dodal zasmušile a pomalu opatrně vytáhl jehlu z čalounění a položil ji na psací stůl. Byla dost dlouhá... „Teď už je všechno v pořádku, pane redaktore. Už si můžete sednout bez obav.“

„Myslím, že máte také své starosti se synem,“ řekl jsem trochu špičatě a opatrně si sedl.

„Kdo je nemá?“ přikývl. „Kluk nám dává občas zabrat.“ A pak vážně dodal: „Ale já musím spíš myslet na výchovu celých generací dětí. Vraťme se k vašemu problému. Máte devítiletého syna, že? Má potíže s množinami?“ zeptal se věcně.

„S těmi máme potíže spíš my, rodiče,“ neodpustil jsem si další popíchnutí.

Ale to už se vynikající pedagog rozpovídal a začal mi udělovat vzácné rady. „Podívejte se, vážený. Chyby dětí – to jsou vlastně chyby jejich rodičů. Hovořím o tom ve svém posledním díle Výchova dětí v rodině. Ano, nedívejte se tak na mě, prosím. Sám jste vinen nezdárností svého syna, pane redaktore. Nevěříte? Posloužím vám fakty. Pedagogika je věda reálná, je to zrcadlo života. Nehubujte na zrcadlo, když máte – s prominutím – křivou hubu. Ale to už přece někdo řekl,“ zarazil se náhle. „Kdo to jen, proboha, řekl?“

„Gogol,“ podotkl jsem pohotově.

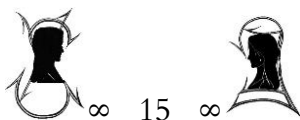
„Máte pravdu! Gogol!“ usmál se blaženě. „Tak vidíte, jak jsme se domluvili. Čtete díla velkých pedagogů a učte se z nich. Doporučuji vám i svá díla,“ dodal skromně.

Ale najednou se zarazil.

Na ulici pod oknem zazněly pochodové kroky, zaduněl a zarachotil bubínek, ozvaly se různé klukovské povely.

Přistoupili jsme oba k oknu.

Na ulici pochodoval houf kluků, bílé papírové čáky na hlavách, (jako za mých klukovských časů), přes rameno luky, šípy, klacky a obušky, v čele pochodujících osmiletý, nebo sotva devítiletý kluk s bubínkem a hned za ním – náš Jirka! Měl bych to říct velkému pedagogovi, nebo ne?

„Co to vyvádíš, Vlád'o? To jsi pionýr?“ křikl v tom profesor Kovář z okna na kluky.

„Omyl, tati. Ještě pořád jiskra.“ Chlapec s bubínkem vzhlédl nahoru k oknu a mile se usmál. Ale vzápětí ho úsměv přešel.

„Jiskra?“ vykřikl náš Jirka udiveně. „A to si myslíš, že budeš poroučet nám – pionýrům?“

Vzpouira, pomyslel jsem si. Zním přece své dítě.

Ale to už se Jirka vrhl na Vlád'u Kováře, aby mu strhl bubínek – asi odznak velitelské funkce – malý Kovář se nedal, odstrčil ho a vzápětí už vzal nohy na ramena. Jirka se vzpamatoval a tryskem za ním. A za nimi všichni kluci, celé vojsko.

Jako Caesar, pomyslel jsem si hrdě. Jako sám velký Gaius Julius Caesar. Radši budu první v poslední vesnici, než abych byl druhým v Římě.

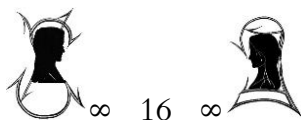
„Ty čáky. Ty papírové čáky,“ zašeptal vtom vedle mě velký pedagog a vrhl se k psacímu stolu. Jako šílenec otvíral jednu zásuvku za druhou, až otevřel tu poslední a chytil se za hlavu. „Prázdna!“

„Co je? Co se stalo?“ nechápal jsem

„Jsem zničený člověk, pane redaktore. Zni-če-ný! Už rok pracuji na svém díle Výchova děti v rodině. Před týdnem jsem dokončil třetí a poslední díl...“

„Blahopřeji,“ přerušil jsem jeho lamentaci.

Pokýval smutně hlavou. „Ano, mohli byste mi blahopřát, kdyby...“

„Jaké kdyby?“ přerušil jsem ho a v duchu jsem myslel na syna. Dohoní malého Kováře, nebo nedohoní? Zdá se, že Kovářovic kluk má úroveň.

„Copak jste neviděl ty čáky na hlavách chlapců? Můj syn si prostě vzal rukopis ze zásuvky a z jeho dvojstránek udělal čepice svému vojsku,“ vykládal sklesle.

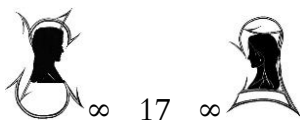
„Hlavu vzhůru!“ houkl jsem. „Tak to musíme hezky rychle za nimi. Děkuji za radu, pane profesore,“ křikl jsem ve dveřích. „Co jsem to ještě chtěl říct? Ale jinak máte docela správného kluka,“ dodal jsem s otcovskou solidaritou. „Věřte nebo nevěřte – trochu vám ho závidím.“ (Snad ho má slova aspoň kapku potěšila.)

Vyklusával jsem vzhůru naší ulicí jako rozdrážděný slon samotář. Však já vás dohoním vy chuligáni. Já vám ukážu dělat si vojenské čepice z vynikajícího pedagogického díla! A v tom jsem je zahlédl. Držte si čepice, jedeme z kopce!

Stáli u našeho domu a zírali upřeně na střechu. Uprostřed hloučku kluků postával náš Jirka a držel v ruce žebřík. A nahoře na střeše, na samém hřebeni, ve výšce dvou pater, seděl obkročmo jako na koni Vláďa Kovář a vesele bubnoval.

Žebřík, blesklo mi hlavou. Ráno byl u nás pokrývač, aby opravil několik tašek u komína a zapomněl žebřík odstavit. Správný řemeslník. Jen ať si to uklidí domácí.

„Co se tady děje?“ vykřikl jsem na kluky s převahou dospělého.

A vtom mě zpozoroval i Jirka. „Nezlob se, tati,“ řekl nejistě. „Už jsem ho skoro dohonil, už jsem ho skoro měl, ale utekl mi po žebříku na střechu. Říkal jsem mu, aby slezl dolů, že se mu nic nestane, že mu dám milost. Ale on ne. Postavil si hlavu, že se mu na střeše líbí a že tam zůstane. Vidiš – ještě si bubnuje. Tak když tam chtěl zůstat – prosím. Žebřík jsem odstavil. Však on ho, chlapečka, přejde humor.“

A tebe taky, pomyslel jsem si. „Podej mi ten žebřík!“ nařídil jsem. Poslechl.

Přistavil jsem žebřík ke střeše, vylezl nahoru a houkl na profesorova syna: „Podej mi ten bubínek. Spusť ho ke mně po střeše dolů!“

I on poslechl.

„A teď se spusť ty sám k žebříku. Drž se rukama za hřeben a pomalu, opatrně dolů.“

Neboj se – zachytím tě.“

Vykonal mé rozkazy přesně a pečlivě. Ani jsem mu nemusel pomáhat.

Sestoupil jsem po žebříku dolů, položil bubínek na zem a ukazovákem si přivolal syna. Za mnou sestoupil dolů Vláďa.

Ohnul jsem si Jirku přes koleno a šípem z vojenské výstroje (byl z pravé lísky) jsem ho tak seřezal, že na to dlouho nezapomene.

A když už jsem byl v ráži, vsadil jsem několik švihanců na zadek i malému Vláďovi. „To abys neutíkal na střechu a nebral tátovi

rukopis z psacího stolu!“ (A nestrkal jehly do polštářování křesla pro hosty, pomyslíl jsem si pomstychtivě.)

Oba trpěli mlčky a hrdinně.

Ostatní kluci přihlíželi exekuci se zájmem a účastí. Ani slovo protestu se neozvalo.

„A teď hezky seberte všechny papírové čepice, rozložte je, uhladíte a odnesete je panu profesorovi Kovářovi. Už na vás čeká. A jestli máte někde nějaké zásoby papíru na další čáky, koukejte i ty zásoby vrátit!“

„Rozkaz!“ řekl můj syn.

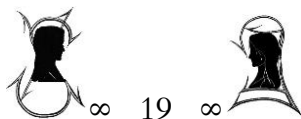
„Říká se – provedu!“ opravil ho věčně malý Vláďa Kovář a pravicí si opatrně hladil postižená místa vzadu na kalhotách. (Jako já před malou hodinkou.)

Pak oba začali pilně sbírat čepice z klukovských hlav.

Odebral jsem se domů s pocitem dobře vykonaného díla. A pak, že jsou chyby dětí chybami rodičů. Dělam snad já někdy papírové čepice ze svých redakčních článků?

Tak to bylo včera.

A dnes? Už vím, pan šéfredaktor. Prý napiš mi něco o dětech. Něco veselého. Ta tvá poslední povídka byla až příliš vážná a důstojná. Co takhle napsat o našem velkém pedagogovi a o jeho synovi? A o našem synovi? Co myslíte? Mám to napsat? Poradím se se svou moudrou ženou, usoudil jsem.

A vtom jsem si uvědomil, že jsem vzal výchovu našeho syna pevně do svých rukou, a bylo mi blaze.

BESEDA S OLYMPIJSKÝM VÍTĚZEM

Beseda s olympijským vítězem

Byla to malá vesnička, sotva dvě stě čísel, i škola byla malá, dvoutřídní, zato pan řídící Krása byl dlouhý a vysoký, habán k pohledání, jako by sem do vesnice přišel rovnou z pohádky Karla Jaromíra Erbena Dlouhý, Široký a Bystrozraký. A byl i bystrozraký ten náš pan řídící, nic mu ve škole neušlo. Ani ve vsi. Ani ve sportu.

Tedy – pan řídící... Samozřejmě soudruh ředitel. Ale protože učil v Zárubanech celý život – teď už mu bylo pětasedesát – a když začínal, říkalo se ještě správcům školy pan řídící, tak mu celá vesnice říkala pan řídící dál a šmytec. Jenom na národním výboru ho někdy oslovili soudruhu řediteli, ale to si musel předseda, jeho bývalý žák, dát setsakramentsky pozor na jazyk. To víte, zvyk je zvyk. A tak pan řídící učil v první třídě vesele množiny a malí Zárubáci mu říkali občas soudruhu řídící, občas pane řídící a často se pletli.

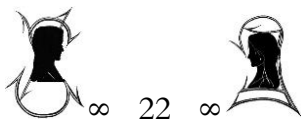
Soudružku učitelku Kopeckou oslovovali jejich starší spolužáci výhradně soudružko učitelko. Byla malá, mladá, drobná a usměvavá a učila množiny v druhé třídě. Učila tam žáčky, kteří chodili do školy třetí a čtvrtý rok. Ale té zase ve vsi neřekli jinak než Maruško, protože

ve vsi vyrostla. Byla to vnučka pana řídícího Krásy a spíš by jí slušelo jeho jméno – tak jí to slušelo.

Proč zrovna vnučka pana řídícího učila na základní škole v Zárubanech? Nebylo to proti předpisům? Bylo. Ale na okrese by do takového zapadákovy asi nikoho jiného nesehnali. Léta tu učil pan řídící Krása sám, měli jen jednotřídku a v ní pětáctyřicet Zárubánků. A tak když Maruška Kopecká absolvovala v Brandýse nad Labem pedagogickou fakultu, pan řídící zažádal okres o otevření druhé třídy a Maruška Kopecká zažádala do Záruban k dědečkovi.

Na okrese vrtěli hlavou. Spíš bychom měli jednotřídku v Zárubanech zrušit. Ale nakonec otevřeli i tu druhou třídu. „Je to jen na čas,“ usmíval se vedoucí školského odboru soudruh Tylínek. „Až půjde Krása do důchodu, školu v Zárubanech zrušíme, soudružku Kopeckou přeložíme do městečka a děti budou dojíždět do plně organizované školy autobusem.“

Jenže panu řídícímu Krásovi se do důchodu nechtělo, a i když měl už dávno důchodový věk, cítil se pořád jako rybička. Kantorů je málo – jako šafránu a s Maruškou se mu učilo dobře. Holka to byla svědomitá, zastala ho, kde mohla, učila ráda a děti i maminky ji měly v Zárubanech rády. „Je z Krásovic rodu,“ říkávaly s úsměvem. A nikdo ani slyšet o tom, že by měl okres jednou školu zrušit, aby děti dojížděly autobusem do městečka. To tak! Maruška by měla školu zdědit po dědečkovi. Jen kdyby se nám holka chtěla vdát.

Ale na vdávání neměla Maruška ani pomyslení. Ve dvaadvaceti mám času ažaž. A protože jí nikdo do toho nemluvil – rodiče bydleli už léta v okresním městě a věřili, že je Maruška u dědečka v dobrých rukou, všechno zůstávalo tak, jak bylo – při starém. Jen dědeček, pan řídící Krása, občas potřásl hlavou a podíval se na Marušku ustaranými očima. Děvče, děvče, tady v Zárubanech asi pro tebe ženicha nenajdu. Musíš do světa.

„Objednávám ti zájezd s Exodem, s naší kantorskou cestovní kanceláří. Ať máš hezké prázdniny. Chceš?“

„Objednej,“ souhlasila Maruška a dala dědečkovi pusku.

Pak přišly prázdniny, Maruška odjela s Exodem do Bulharska k moři a v Moskvě začaly XXII. letní olympijské hry.

Pan řídící Krása, fanda a starý sportovec tělem i duší, se takřka nehnul od televizoru. Maminka mu už do toho mluvit nemohla, odešla už před léty tam, odkud není návratu, a starý pán na ni vzpomínal s láskou. Ale s láskou a se vzrušením sedal i u televizoru a nadšeně držel palce našim. Když získali cyklisti první bronzovou medaili, jásal v duchu i nahlas. A když Aleš Nejedlý zvítězil v olympijském dvojboji ve vzpírání, málem se rozplakal. Taková sláva! První zlatá. A právě Aleš!

Pak vstal, vypnul televizor, otevřel školní kroniku, která by měla podle zvyku teď o prázdninách odpočívat v knihovně v ředitelně školy, a začal psát.